

УДК: 336:330.4:336.7
**ВПЛИВ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ
НА УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ
ПІДПРИЄМСТВА[©]**

*О.Л. ПОЛЬОВА, доктор економічних наук,
доцент, доцент кафедри фінансів та кредиту,
Вінницький національний аграрний
університет (м. Вінниця)*

Розглянуто форми управління фінансовими потоками підприємства. Обґрунтовано організаційно-економічний підхід щодо управління фінансовими потоками підприємств з позиції функціонування логістики. Представлені методи фінансової логістики як складової основи управління фінансовими потоками та її вплив на результати фінансово-господарської діяльності підприємства. Встановлено, що фінансовий потік є складовою частиною всієї системи фінансів підприємства і має цільову логістичну функцію із обслуговування конкретних матеріальних, виробничих, інформаційних та маркетингових потоків. Розкриті підходи щодо шляхів оптимізації фінансових потоків як їх збалансованість у часі з позиції логістики із використанням двох методів – вирівнювання і синхронізації.

Ключові слова: фінансова логістика, фінансові потоки, управління фінансами.

Рис. 1. Літ. 5.

Постановка проблеми. У системі управління діяльністю будь-якого підприємства в сучасних умовах найбільш складною ланкою є управління фінансами, де одним із завдань являється ефективне управління його фінансовими потоками коштів. Грошові надходження та витрати – це динамічні категорії, які потребують інструментарію щодо опрацювання як об'єктами витрат, так і надходжень. Одним з таких інструментів є фінансовий потік. Накопичений досвід управління підприємством показує, що традиційні методи менеджменту потребують підвищення ефективності за рахунок забезпечення гармонізації грошових потоків із врахуванням змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Управління фінансовими потоками, яке спрямоване на їх оптимізацію і синхронізацію у часі і у просторі досягається через функціонування логістичної системи діяльності підприємства, зокрема як фінансова логістика. Тому проблема формування резервів ефективного управління фінансовими потоками підприємства на основі логістичного підходу в сучасних умовах господарювання є досить актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні питання управління фінансовими потоками підприємства висвітлені у працях багатьох вітчизняних вчених: Г. Вознюк, О. Дзюблюк, А. Загородній, Л. Лігоненко, Н. Невмержицька, Н. Перловська, Р. Слав'юк, О. Терещенко, а також зарубіжних вчених: М. Бертонеш, Ю. Брігхем, Дж. Ван Хори, Б. Койлі, Б. Коласс, Р. Найт, Б. Райзберг, Т. Райс та інші.

З дослідженням основ управління фінансовими потоками у логістичних системах пов'язані праці зарубіжних економістів: Д. Бауерсокса, О. Бутрина, Дж. Бушера, О. Зевакова, Д. Клосса, М. Кристофера, Б. Миротина, С. Нагловського, Р. Радіонова, Дж. Хескетта та ін., а також вітчизняних учених: І. Бланка, Л. Балабанової, Є. Крикавського, М. Лепи, О. Лактіонової, Р. Ларіної, І. Сіренка, О. Тридіда, Л. Федулової, Л. Шемаєвої, М. Чумаченка, Н. Чухрай, І. Швець та ін. Проте подальший розвиток логістичної системи спрямований на управління фінансовими потоками в умовах нестабільної економіки вимагає застосування концептуальних підходів задля ефективного функціонування та підвищення фінансової стійкості підприємства.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування організаційно-економічного підходу щодо управління фінансовими потоками підприємств з позиції функціонування логістики.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах ринкової економіки підприємства опинилися у складній конкурентній ситуації, яка вимагає впровадження ефективного управління фінансовими потоками, що являють собою сукупність розподілених у часі грошових надходжень і витрат. Досягти це можна шляхом використання комплексного фінансового управління на основі системи логістики. Фінансовий потік з позиції логістики – собою рух грошових коштів, циркулюючих в логістичній системі, а також між зовнішнім і внутрішнім середовищем. Підхід щодо управління фінансовими потоками підприємства, з позиції інтегрованої логістичної системи, дозволяє використовувати принцип синергетики як узгодженості дій в усіх взаємопов'язаних процесах виробництва та обігу й досягнення більшого ефекту у цілому по структурі, ніж при поліпшенні функціонування окремих елементів.

Застосування логістичного підходу дозволяє максимально збільшити доходи, при цьому мінімізувавши втрати і захистити ризики. Фінансовий потік являє собою цільовий цілеспрямований розподіл фінансових ресурсів у логістичній фінансовій системі підприємства. Фінансові потоки можуть виникати як у внутрішньому середовищі підприємства, так і бути спрямовані у зовнішнє середовище контрагентам, з якими співпрацює підприємство.

На думку Коровіна Є.Г. [1], фінансова логістика – це система управління, планування і контролю фінансових потоків, а також сукупність наукових знань, прийомів і методів, які дозволяють управляти логістичними системами підприємства у його взаємовідносинах із іншими господарюючими суб'єктами. Кравцова А.М. [2] трактує фінансову логістику як управління кругообігом фінансових потоків від постачальників фінансових ресурсів до споживачів, і навпаки, на основі дії принципу зворотного зв'язку. Під фінансовими потоками, Майборода О.В. [3] розуміє спрямований рух фінансових ресурсів у логістичній системі і за її межами, що генеруються з метою безперебійного забезпечення і переміщення інших логістичних потоків, а також створення запасів, необхідних логістичній системі. Курбатов О.Н. [4] називає фінансовий потік як синхронізований в часі спрямований рух фінансових ресурсів, пов'язаний з матеріальними, інформаційними та іншими потоками.

Особливістю фінансового потоку підприємства є його різна інтенсивність, тобто напрямок і величина (обсяг) можуть досить істотно відрізнятися в різний час, тому що, фінансовий потік складається із сукупності однорідних елементів, які представляють собою перерозподіл грошових коштів й присутні у відповідному фінансовому потоці. Отже, елемент фінансового потоку складається із двох основних параметрів – величиною (вартістю) і часом. Абсолютна величина елемента фінансового потоку відповідає сумі грошових коштів, які переміщуються.

Фінансові потоки виникають при відшкодуванні логістичних витрат, залученні коштів із джерел фінансування, відшкодування (у грошовому еквіваленті) за реалізовану продукцію і надані послуги учасникам логістичного ланцюга.

Визначення фінансового потоку, який сформований у зовнішньому і внутрішньому економічному середовищі, є складовою частиною всієї системи фінансів підприємства і має цільову функцію із обслуговування конкретних матеріальних, виробничих, інформаційних та маркетингових потоків, а також різного роду операцій у взаєминах господарюючих суб'єктів шляхом спрямованого переміщення грошових коштів, за допомогою фінансових ресурсів в економічному середовищі на мікро- і макрорівнях (рис.).

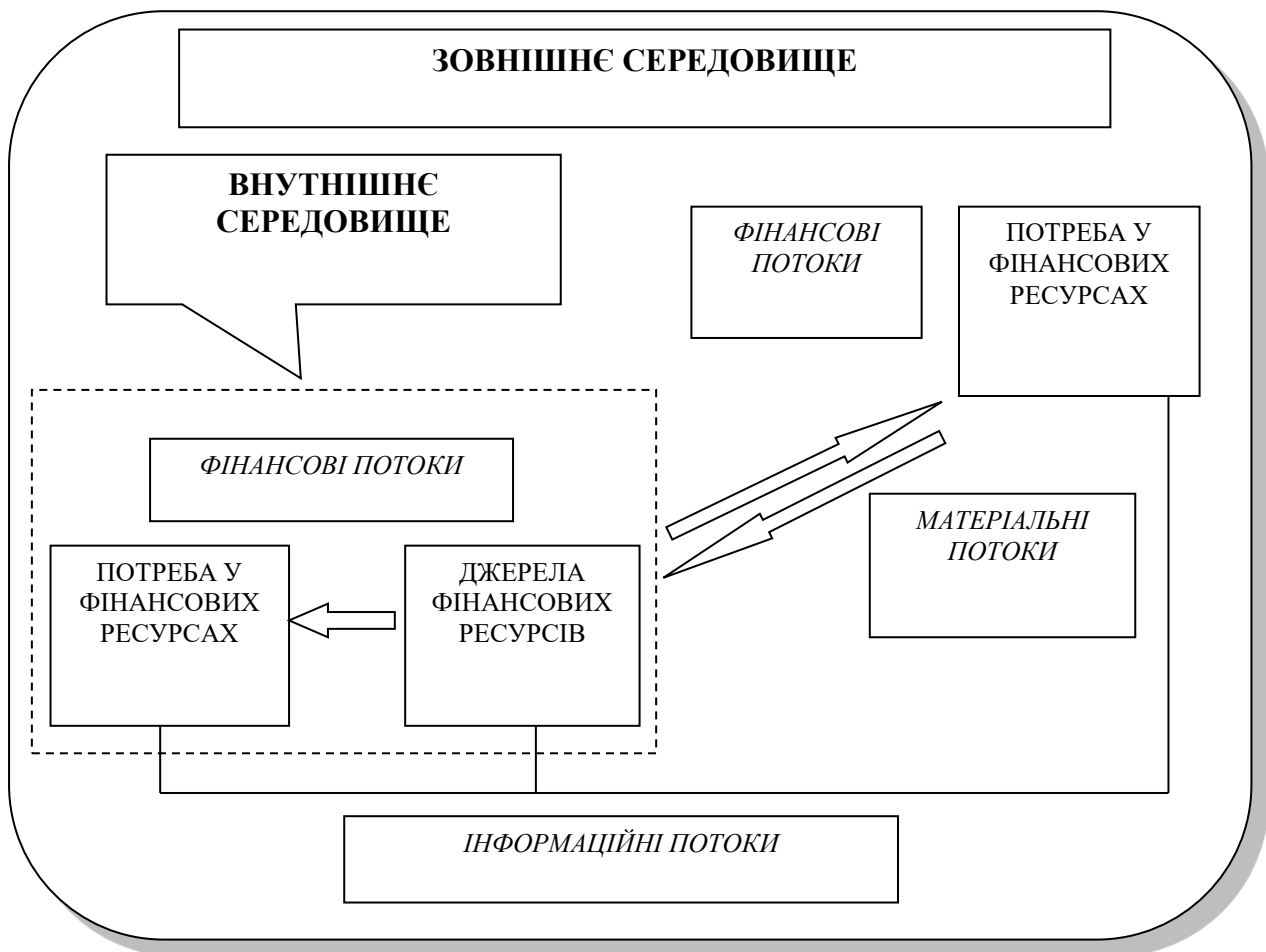

Рис. Схема руху фінансових потоків в економічному середовищі на мікро- і макрорівні

Ефективність управління фінансовими потоками підприємства визначається основними положеннями, як:

✓ фінансові потоки обслуговують господарську діяльність підприємства. Образно фінансовий потік можна представити як систему «фінансового кровообігу» підприємства. Ефективно організовані фінансові потоки є передумовою підвищення фінансових результатів та господарської діяльності підприємства. Ефективне управління фінансовими потоками забезпечує фінансову рівновагу підприємства в процесі його стратегічного розвитку. Темпи цього розвитку, фінансова стійкість, ліквідність та фінансова незалежність

підприємства значною мірою визначаються тим, наскільки різні види потоків фінансових коштів синхронізовані між собою у просторі і у часі. Високий рівень такої синхронізації забезпечує істотне прискорення реалізації стратегічних цілей розвитку підприємства.

Більшість науковців під логістичною системою розуміють управління матеріальними або матеріально-інформаційними потоками, зокрема Крикавський Є. [5], вказує що логістика – це наука оптимального управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками в економічних адаптованих системах.

Взаємодія одночасно трьох потоків: фінансового, матеріального та інформаційного можна розглядати як логістичне поле в економічній системі. Опис логістичного поля здійснюється через декілька неперервних функцій пол., які залежать від координат об'єкта: фінансова функція R , матеріальна функція Q , інформаційна функція I . У системі координат векторне поле задається трьома функціями R , Q , I :

$$\vec{F}(M) = R(x, y, z)\vec{k} + Q(x, y, z)\vec{j} + I(x, y, z)\vec{i},$$

де $R(x, y, z)\vec{k}$ – функція, що позначає фінансові потоки; $Q(x, y, z)\vec{j}$ – функція, яка позначає матеріальні потоки; $I(x, y, z)\vec{i}$ – функція, яка позначає інформаційні потоки.

Через кожну точку M векторного поля $\vec{F}(M)$ проходить по одній векторній лінії, які визначаються диференційними рівняннями:

$$\frac{dx}{R(x, y, z)} = \frac{dy}{Q(x, y, z)} = \frac{dz}{I(x, y, z)}.$$

Процес оптимізації представлено як динамічну характеристику логістичного об'єкту, а результатом цього процесу є вирішення задачі, що ставиться до логістичної системи.

✓ раціональне формування фінансових потоків сприяє підвищенню ритмічності здійснення операційного процесу підприємства. Будь-який збій у здійсненні платежів негативно позначається на формуванні виробничих запасів сировини і матеріалів, рівні продуктивності праці, реалізації готової продукції тощо. У той же час ефективно організовані фінансові потоки підприємства підвищують ритмічність здійснення операційного процесу, забезпечують збільшення обсягу виробництва і реалізації продукції;

✓ ефективне управління фінансовими потоками дозволяє скоротити потребу підприємства у позиковому капіталі. Активно керуючи фінансовими потоками, можна забезпечити більш раціональне і економне використання власних фінансових ресурсів, сформованих із внутрішніх джерел, знизити залежність темпів розвитку підприємства від кредитів. Особливої актуальності цей аспект управління фінансовими потоками набуває для підприємств, які знаходяться на ранніх стадіях свого життєвого циклу, доступ яких до зовнішніх джерел фінансування досить обмежений;

✓ управління фінансовими потоками є важливим фінансовим важелем забезпечення прискорення обороту капіталу підприємства. Цьому сприяє скорочення тривалості виробничого і фінансового циклів, що досягається в процесі ефективного управління фінансовими потоками, а також зниження потреби в капіталі, що обслуговує господарську діяльність підприємства. Прискорюючи за рахунок оптимального управління фінансовими потоками оборот капіталу, підприємство забезпечує зростання суми, яка генерується в часі у прибуток;

✓ ефективне управління фінансовими потоками забезпечує зниження ризику неплатоспроможності підприємства. У підприємств, що успішно здійснюють господарську діяльність, володіють достатньою сумою прибутку, неплатоспроможність може виникати як наслідок незбалансованості різних видів фінансових потоків. Синхронізація надходження і виплат фінансових коштів, досягається в процесі управління фінансовими потоками підприємства, дозволяє усунути цей фактор;

✓ активні форми управління фінансовими потоками дозволяють підприємству отримувати додатковий прибуток, що генерується безпосередньо у його фінансові активи – це ефективне використання тимчасово вільних залишків фінансових коштів у складі оборотних активів, а також накопичуваних інвестиційних ресурсів у здійсненні фінансових інвестицій. Високий рівень синхронізації надходжень і виплат фінансових коштів за обсягом і у часі дозволяє знижувати реальну потребу підприємства в поточних та страхових залишках фінансових активів, які обслуговують операційний процес, а також резерви інвестиційних ресурсів, що формуються в процесі здійснення інвестування. Таким чином, ефективне управління фінансовими потоками підприємства сприяє формуванню додаткових інвестиційних ресурсів для здійснення фінансових інвестицій, які є джерелом прибутку.

В системі оптимізації фінансових потоків підприємства важливе місце належить їх збалансованості у часі. У процесі такої оптимізації використовуються два основні методи – вирівнювання і синхронізація. Вирівнювання фінансових потоків спрямовано на згладжування їхніх обсягів у розрізі окремих інтервалів встановленого періоду часу. Цей метод оптимізації дозволяє усунути в певній мірі сезонні і циклічні розходження у формуванні фінансових потоків (як позитивних, так і негативних), оптимізуючи паралельно середні залишки фінансових коштів і підвищуючи рівень абсолютної ліквідності. Результати цього методу оптимізації фінансових потоків у часі оцінюються за допомогою середньоквадратичного відхилення або коефіцієнта варіації, які в процесі оптимізації повинні знижуватися.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Кінцевим етапом оптимізації фінансових потоків є забезпечення умов максимізації чистого фінансового потоку підприємства: зростання чистого фінансового потоку забезпечує підвищення темпів економічного розвитку підприємства на принципах самофінансування, знижує залежність цього розвитку від зовнішніх джерел формування фінансових ресурсів, забезпечує приріст ринкової вартості підприємства. Підвищення суми чистого фінансового потоку підприємства може бути забезпечене за рахунок здійснення наступних основних заходів: зниження суми постійних та змінних витрат; здійснення ефективної податкової політики, що забезпечує зниження рівня податкових виплат; здійснення ефективної цінової політики, що забезпечує підвищення рівня прибутковості операційної діяльності.

Результати оптимізації фінансових потоків підприємства одержують своє відображення в системі планів формування і використання фінансових коштів в майбутньому періоді. Фінансова безпека підприємства багато в чому залежить від мобілізації фінансових ресурсів, що забезпечує покриття зобов'язань. Відсутність мінімально необхідного запасу фінансових ресурсів вказує на фінансові труднощі. Надлишок фінансових коштів свідчить про те, що підприємство зазнає збитків, пов'язані, по-перше, з інфляцією і знеціненням грошей і, по-друге, з поліпшеною можливістю їх вигідного розміщення й одержання додаткового доходу. У цьому зв'язку виникає необхідність використання інструментів і методів фінансової логістики для аналізу руху фінансових коштів на підприємстві і його оптимізація.

Список використаних джерел

1. Коровин Е.Г. Проектирование и функционирование логистической системы управления финансовыми потоками коммерческого предприятия: автореф. дисс. ... канд. экон. наук спец. 08.00.05. – Экономика и управление народным хозяйством: логистика / Е.Г. Коровин. – Саратов, 2011 – 24 с.
2. Кравцова А.М. Фінансові ресурси підприємств: механізм формування та ефективного використання : монографія / А.М Кравцова. – Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2010. – 220 с.
3. Майборода О.В. Управління фінансовими потоками підприємства: дис. ...канд. экон. наук: 08.04.01 / О. В. Майборода . – Сумы, 2006. – 244 с.
4. Курбатов О.Н. Финансовая логистика в коммерческих банках / О.Н. Курбатов О.Н // Логистика – 2010. – №4. – С. 123-127.
5. Крикавський Є.В. Логістика для економістів / Є. Крикавський. –Львів : Вид-во ЛНУ «Львівська політехніка», 2004 . – 448 с.

Список використаних джерел у транслітерації/References

1. Korovyn E.H. Proektyrovanye u funktsyonyrovanye lohystycheskoj systemy upravleniya fynansovymu potokamy kommercheskoho predpriyatya: avtoref. dyss. ... kand. ekon. nauk spets. 08.00.05. – Ekonomyka u upravlenye narodnym khoziajstvom: lohystyka / E.H. Korovyn. – Saratov, 2011 – 24 s.
2. Kravtsova A.M. Finansovi resursy pidpriemstv: mekhanizm formuvannia ta efektyvnoho vykorystannia : monohrafiia / A.M Kravtsova. – Vinnytsia: PP Baliuk I.B., 2010. – 220 s.
3. Majboroda O.V. Upravlinnia fiansovymu potokamy pidpriemstva: dys. ...kand. ekon. nauk: 08.04.01 / O. V. Majboroda . – Sumy, 2006. – 244 s.
4. Kurbatov O.N. Fynansovaia lohystyka v kommercheskykh bankakh / O.N. Kurbatov O.N // Lohystyka – 2010. – №4. – S. 123-127.
5. Krykavs'kyj Ye.V. Lohystyka dlia ekonomistiv / Ye. Krykavs'kyj. –L'viv: Vyd-vo LNU «L'vivs'ka politekhnikha», 2004 . – 448 s.

ANNOTATION

THE INFLUENCE OF LOGISTICS ON ENTERPRISE FINANCIAL FLOWS MANAGEMENT

**POLYOVA Olena, Doctor of Economic Sciences,
associate professor of the Department of Finance and Credi,
Vinnytsia National Agrarian University (Vinnytsa)**

The forms of enterprise financial flows management are examined. Organizational and economic approach to the management of financial flows of enterprises from the perspective of logistics operation is given. The methods of financial logistics as the basis of the financial flows management and its impact on financial and business enterprises are offered. It is established that cash flow is the part of the whole enterprise system of finance and has the target logistics function of specific material, production, marketing and information flows service. Approaches on ways to optimize financial flows as their balance in time with logistics positions using two methods, the alignment and synchronization, are revealed.

Keywords: financial logistics, financial management, financial flows.

Figure. 1. Lit. 5.

АННОТАЦИЯ
ВЛИЯНИЕ ЛОГИСТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ НА УПРАВЛЕНИЕ ФИНАНСОВЫМИ
ПОТОКАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ

***ПОЛЕВАЯ Елена Леонидовна, доктор экономических наук, доцент,
 доцент кафедры финансов и кредита,
 Винницкий национальный аграрный университет (г. Винница)***

Рассмотрены формы управления финансовыми потоками предприятия. Обоснован организационно-экономический подход к управлению финансовыми потоками предприятий с позиции функционирования логистики. Представлены методы финансовой логистики как составляющей основы управления финансовыми потоками и ее влияние на результаты финансово-хозяйственной деятельности предприятия. Установлено, что финансовый поток является составной частью всей системы финансов предприятия и имеет целевую логистическую функцию по обслуживанию конкретных материальных, производственных, информационных и маркетинговых потоков. Раскрыты подходы относительно путей оптимизации финансовых потоков как их сбалансированность по времени с позиции логистики с использованием двух методов - выравнивания и синхронизации.

Ключевые слова: финансовая логистика, финансовые потоки, управление финансами.

Рис. 1. Лит. 5.

Інформація про автора

ПОЛЬОВА Олена Леонідівна – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та кредиту, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: elenapolevaja33@rambler.ru).

POLYOVA Olena - Doctor of Economic Sciences, associate professor of the Department of Finance and Credit, Vinnytsia National Agrarian University, (21008, Vinnitsa, 3, Soniachna str., e-mail: elenapolevaja33@rambler.ru).

ПОЛЕВАЯ Елена Леонидовна – доктор экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов и кредита, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: elenapolevaja33@rambler.ru).

Стаття надійшла до редакції 25 листопада 2015 року

